

Kultura tetovaža

Brašnić, Maja

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:354011>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Maja Brašnić

Kultura tetovaža

(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kulturalne studije

Maja Brašnić
Matični broj: 0009078213

Kultura tetovaža

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij kulturologije

Mentor: dr. sc. Benedikt Perak

Rijeka, rujan 2020.

SAŽETAK

Ovaj završni rad obuhvaća cijeli svijet umjetnosti tetoviranja kroz povijest pa do danas. Glavna ideja rada analizira pitanje što tetovaže znače ljudima u suvremenom svijetu i njihova iskustva sa svojim tetovažama, na temelju kojih se može zaključiti na koji se način percipiranje tetovaža mijenja kroz vrijeme u različitim dobnim skupinama. Rad započinje s uvodom u kojem su iznesene glavne teme analizirane u radu. Također, navedeni su problemi i pitanja kojima se rad bavi te ciljevi koji se žele postići. Početak, koji čitatelja uvodi u temu rada, govori o umjetnosti same tehnike tetoviranja te je kratko objašnjen njezin proces. Nadalje, rad se posvećuje povijesti i tradiciji tetoviranja gdje je ta kultura raščlanjena na vremenska razdoblja i njihove tradicionalne karakteristike te same razloge njihovog prakticiranja. Zatim se rad bavi tradicijom "Sicanja" koja je detaljno objašnjena i gdje je prikazana njena važnost za kulturu i budućnost tetoviranja. Također, dio rada fokusira se na popularnost same prakse danas te koliko je ona proširena u različitim dobnim skupinama. Rad sadržava i geografski aspekt koji se fokusira na pregled globalnog podržavanja i nepodržavanja tetovaža gdje se spominju države s najizraženijim perspektivama o tetoviranju kao i njihovi razlozi te potencijalne sankcije istih. Središnji i glavni dio rada bavi se shvaćanjem i prihvaćanjem tetovaža u suvremenom društvu. On se sastoji od pet potpoglavlja koja su prožeta odgovorima provedenog intervjua i osobnih zaključaka baziranih na rezultatima intervjua. Pitanja su strukturirana na temelju nekoliko glavnih tema a to su "Individualno poimanje tetovaža, potencijalna negativna iskustva, iskustva unutar Hrvatske, iskustva u stranim zemljama te utjecaj vremena na društveni stav". Cilj rada je saznati razloge zašto se ljudi danas tetoviraju, što njima tetovaže znače, jesu li naišli na negativna iskustva zbog svojih tetovaža te njihovo mišljenje o tome kako i koliko vrijeme utječe na formiranje i mijenjanje stavova o tetovažama. Slike, koje pobliže prikazuju pisani sadržaj teme, prožete su kroz sam rad. Krajnji dio analize sadržava usporedbu tetoviranja u prošlosti i tetoviranja danas te vremenski utjecaj na kulturu i tradiciju kao i na sama mišljenja i poimanja tetovaža i prakse tetoviranja. Zaključak sadrži glavne rezultate koji su bili detaljno objašnjeni u prethodnim poglavljima te uz osobno mišljenje tema je zaključena.

KLJUČNE RIJEČI: Tetovaže, tetoviranje, ritual, kultura, umjetnost, tradicija, sicanje, geografija, lokacija, (ne) prihvaćenost, sankcije, zajednice, predrasude, iskustvo, mentaliteti, individualnost, autentičnost.

SADRŽAJ

1. UVOD	7
2. UMJETNOST TEHNIKE	9
3. POVIJEST I TRADICIJA	11
4. VELIKA TRADICIJA "SICANJA"	14
5. POPULARNOST PRAKSE DANAS	16
6. TETOVIRANJE VS. GEOGRAFIJA	18
7. (NE) PODRŽAVANJE TETOVAŽA U SUVREMENOM SVIJETU	19
8. ISKUSTVA AKTIVIRANA TINTOM	21
8.1. Individualno poimanje tetovaža	21
8.2. Potencijalna negativna iskustva	22
8.3. Iskustva unutar Hrvatske	24
8.4. Iskustva u stranim zemljama	25
8.5. Utjecaj vremena na društveni stav	25
9. TETOVIRANJE NEKAD VS. TETOVIRANJE DANAS	28
10. ZAKLJUČAK	30
11. POPIS LITERATURE I IZVORA	32
12. POPIS PRILOGA	33

UVOD

Jeste li se ikada zapitali zašto djecu od malih nogu uče crtati? Zasigurno vam je na pamet pao odgovor koji indicira da se djeca trebaju kreativno razvijati jer to beneficira njihovom umu koji se na temelju mašte razvija i raste. Nakon što ta mala djeca odrastu neka od njih odbace crtanje te nemaju potrebe za daljnje razvijanje umjetničkih vještina. No neka od njih nastave unaprjeđivati svoje crtačke sposobnosti jer u njima nalaze vrstu satisfakcije. Nakon što se razviju i odrastu u zrele mlade ljude neki od njih odluče svoju zanimaciju pretvoriti u profesiju. Opredijele se za onaj umjetnički smjer koji njima najviše odgovara, no on je najčešće podijeljen u dvije kategorije - crtanje po materijalu i crtanje po koži. Upravo zahvaljujući onima koji odluče svoj talent manifestirati u crteže koje će ljudi doživotno nositi na koži, društvo danas (kao i kroz povijest) ima privilegiju na svojoj koži imati tetovaže. Mnogi ljudi u današnjem društvu odlučuju se podvrgnuti takvoj vrsti umjetnosti, no koji su glavni razlozi zašto žele na svojem tijelu doživotno imati tintu ispod kože u određenom obliku? Što im znači takva vrsta obvezivanja?

Ritual koji je započeo u davnim počecima ljudskog društva pretvorio se u vrlo moderan način prikazivanja stila i stava, čini se kao da ne izumire. Čini se kao da je tetoviranje jedan od rijetkih rituala koji ne gubi na svojoj važnosti i popularnosti kroz povijest, kao da je uvijek iz nekog određenog razloga aktualan način na koji ljudi slikovito izražavaju sami sebe. Iz tog razloga istražiti ću koja je razlika u motivima zašto su se ljudi tetovirali nekada i danas. Tražeći odgovore među ljudima koji posjeduju tetovaže pokušat ću odgovoriti na ova pitanja. U ovom ću se istraživanju dotaknuti samog početka ovog rituala, njegove povijesti i tradicije, načina na koji se on u današnje moderno vrijeme transformirao u ugledan zanat te koji su pozitivni i negativni aspekti tetoviranja. Kroz odgovore ispitanih pojedinaca, koji na sebi imaju jednu ili više tetovaža, analizirat ću koliko su tetovaže prihvaćene u suvremenom svijetu danas te kako su one gledane u različitim velikim zemljama svijeta, kao i u Republici Hrvatskoj. Također, referirajući se na veća globalna istraživanja o ovoj temi, osvrnut ću se na potencijalne kazne ili mjere koje se poduzimaju u određenim dijelovima svijeta u kojima tetoviranje nije prihvaćeno. Glavni cilj ovog istraživanja je saznati zašto se ljudi danas tetoviraju i koja su njihova mišljenja i perspektive o umjetnosti tetoviranja kako bi saznali na koji se način povod tetoviranja promijenio kroz vrijeme. Cilj je također i saznati koliko su tetovaže prihvaćene danas na različitim mjestima u svijetu te što to govori o mentalitetu globalno ali i individualno, jesu li pravila svugdje ista ili pak variraju obzirom o geografskoj lokaciji. Ispitujući nekolicinu ljudi

različite dobi uključenih u tu kulturu, koji su i sami vlasnici manje ili više umjetničkih djela na svojoj koži, prodrijet ću u taj pomalo prezirani te pomalo fanatizirani svijet i pokušati otkriti koji se razlozi kriju iza te permanentne tintom zabilježene odluke.

UMJETNOST TEHNIKE

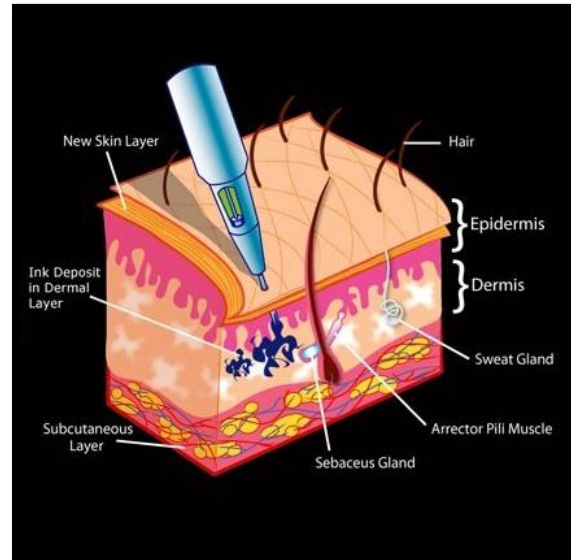
Za početak vrlo je važno razumjeti kako praksa tetoviranja uopće funkcionira. Opće je poznato kako je sama tehnika tetoviranja vrlo cijenjena i kompleksna umjetnost koju je malo tko uistinu sposoban kvalitetno stvarati. Ona zahtjeva mnogo truda, rada, kreativnosti i preciznosti uz pomalo talenta sa strane. Tehnike tetoviranja razlikovale su se kroz povijest te kako je ljudska rasa napredovala tako su i tehnike tetoviranja postale profinjenije i modernije. Početci tetoviranja vežu se uz vrlo barbarske tehnike. Najranije metode tetoviranja uključivale su usipavanje boje u rane i ogrebotine na koži.¹ Većina je plemena koristila životinjske kosti, najčešće riblje, kao igle za probadanje kože kako bi tinta mogla ući u nju. Kasnije se kroz vrijeme drvo počelo koristiti kao alat za tetoviranje te na posljetku i metal kojime su mogli najpreciznije iscrtavati željene oblike. Stavljajući tamnu boju na vrhove oštih igli omogućili su prodiranje boje u kožu u trenutku kada su ju zabijali ispod prvog sloja površine kože. U današnje vrijeme tetoviranje se izvršava ubrizgavanjem boje u kožu velikom brzinom. Postupak se sastoji od jedne ili više igli (ovisno o željenoj debljini linije) koje su pričvršćene za držač igli. One se velikom brzinom pomiču dolje/gore čak nekoliko stotina puta u minuti. Iz razloga što igla, koja je prvo namočena u tintu, prodire u kožu od 1 do 1,5 milimetara, boja ostaje ispod površine kože. Kada tetovaža zacijeli ona ostaje zarobljena u donjem sloju kože koji se naziva dermis te se iz tog razloga ne uklanja i ne uništava prirodnim procesom regeneriranja površinskog sloja kože (epidermis)². Električni stroj za tetoviranje pokreće iglu te dovodi boju pod kožu. Igle se pomiču sistemom pritiska nogom na pedalu koja zatim pokreće cijeli stroj. Pravilnim održavanjem i njegovanjem nove tetovaže postiže se kvalitetno zacjeljivanje kože koje se nakon tetoviranja tretira kao otvorena rana. Ako je njegovanje tetovaže kvalitetno te ako ne dođe do ozbiljnih oštećenja kože, lijepa i pigmentirana tetovaža zagarantirana je vrlo veliki broj godina. Naravno, također sve ovisi i o tinti koja je korištena kao i o vrsti tehnike i vještine koja je bila korištena.

¹ <http://saleserbia.tripod.com/tattoopage.htm> (9-5-2020)

² Kovačić 2016:11

Slika 1. Tetoviranje u boji električnim strojem

Slika 2. Prikaz slojeva kože

Slika 3. Tetoviranje električnim strojem

POVIJEST I TRADICIJA

Svijet u kojem živimo se mijenja. Čini se kao da je svakoga dana process promjene u društvu sve veći i sve brži. Kao ljudi postali smo vrlo prilagodljivi promjenama i sami smo razlog zašto se stvari u svijetu vrlo velikom brzinom mijenjaju. To ni u kojem slučaju nije negativna stvar, tehnologija napreduje zahvaljujući promjenama na koje društvo utječe, te to omogućuje mnoge pozitivne transformacije zahvaljujući kojima napredujemo kao bića. No neke stvari se ipak ne mijenjaju, neke tradicije i rituali ostaju isti i bivaju ukorijenjeni u živote društava od davnih dana pa do današnjeg suvremenog doba. Jedan od tih rituala je upravo kultura tetoviranja. Povjesničari tvrde kako kultura tetoviranja datira zasigurno još iz kamenog doba. Prvi tragovi tetoviranja stari su više od 12000 godina i nalaze se na raznim malim kipovima i mumijama. Prvi dokaz tetoviranja je ledena mumija na čijoj su koži pronađeni crteži te koja je pronađena u Alpama između Italije i Austrije. Smatra se kako je mumija stara preko 5400 godina.³ Također jedan od boljih primjeraka tetovaže nađen je na granici Mongolije i Kine. Istraživači su naveli kako je osoba s tetovažom muškarac pokopan oko 400.g.pr.Kr. te su na njegovoj koži pronašli su tetovaže u obliku mnogih životinja kao ptica, riba i jelena.⁴ Kultura tetoviranja zanimljiva je iz aspekta što je postojala na svakom kraju planete. Nije nikada bila specifična samo za jednu zajednicu i kulturu ljudi već se provodila diljem cijelog svijeta. Tragovi tetoviranja pronađeni su i u ruskim grobnicama, egipatskim tetoviranim mumijama te na rimskim i grčkim piscima. Danas se kultura tetoviranja najčešće konotira na oblike obilježavanja članova određenih vjerskih ili plemenskih skupina. Mnoga istraživanja, vezana uz tetoviranje, koja su se u povijesti provodila bazirala su se na ispitivanjima pripadnika bolnica i ludnica te se na temelju toga utemeljio zaključak da su tetovaže uvijek vezane uz opasne i bolesne ljude.⁵ Također, kroz povijest, ljudi slobodnijeg uma koji su imali potrebu isticati se i biti drugačiji od drugih te koji su se iz tih razloga podvrgnuli tetoviranju također su se smatrali mentalno nestabilnima. Vrste i službe tetovaža varirale su kroz vrijeme i ovisile su o zajednici. U svim kulturama je ipak postojao sloj koji je posjedovao najkvalitetnije tetovaže. To je bio plemićki sloj koji je često imao posebno rezervirane simbole koji su bili namijenjeni tome da obilježavaju njihov rang i

³ <http://www.tetoviranje.com/Povijest.aspx> (15-5-2020)

⁴ <https://geek.hr/e-kako/kultura/kako-je-nastalo-tetoviranje/> (15-5-2020)

⁵ <http://www.tetoviranje.com/Povijest.aspx> (15-5-2020)

status.⁶ Zatim su postojale identifikacijske tetovaže koje su najčešće služile u korist obilježavanja pripadnika određenih plemena, profesije ili religije. Svaki je imao svoj poseban simbol koji je bio karakterističan samo za njihovu zajednicu. Tetovaže su također služile kao dokazi postignuća. Svaki pojedinac koji se na neki način istaknuo kao izrazito uspješan u ratu, nekom specifičnom zanimaju ili prisustvovao u misiji koja je uključivala daleko putovanje, imao je na sebi tetovirani dokaz za svako postignuće. Tetovaže su u povijesti često bile način liječenja i sprječavanja bolesti.⁷ Ova se tradicija ukorijenila u tradicionalne medicine mnogih naroda koji su tetoviranjima pokušali liječiti svoje ljude. Razni obredi nikako nisu strani za kulture u povijesti. Vrlo velika većina njih imala je neke vrste obreda koji su bili specifični za njihovu kulturu i koji su reprezentirali vrlo duboke tradicije. Tetoviranje je često bilo uključeno u provođenje tih obreda te su se pojedinci, koji su se podlegli takvoj vrsti procesa, iskazivali kao hrabri i odlučni, spremni žrtvovati se za svoj narod. Jedna vrlo poznata kategorija tetoviranja je kazneno tetoviranje koje se provodi u zatvorima ali i koje se u povijesti prakticiralo na robovima. Tetovažama se označavalo zločince, robove i izopćene pojedince te također u novije vrijeme zatvorenici su u zatvorima sami sebe tetovirali kako bi iskazali snagu i hrabrost ostalim zatvorenicima.⁸ Sve navedene forme tetoviranja imaju nešto zajedničko, to je validni i čvrsti razlog zašto su se pojedinci podvrgnuli takvoj radnji koja ih je obilježila iz nekog razloga, no zadnja forma tetoviranja je u slučaju ovog istraživanja najvažnija, a to je dekorativni aspekt tetoviranja. Dekorativno tetoviranje provodilo se (i provodi se i danas) u svrhu uljepšavanja kože raznim bojama i oblicima, u nekim slučajevima značajnima osobi koja ih stavlja ili pak u potpunosti odabranim nasumično radi zanimljivog izgleda. Tehnika tetoviranja je kroz povijest uglavnom ostala ista. Tetovaže su većinom bile crne, debelih linija i rađene bojom na bazi čađe koja je unošena ispod kože pomoću igala. Kroz povijest najčešći motivi bili su ornamenti životinja i biljaka ili apstraktne forme karakteristične za određeno pleme.⁹

⁶ <http://www.tetoviranje.com/Povijest.aspx> (15-5-2020)

⁷ <http://www.tetoviranje.com/Povijest.aspx> (15-5-2020)

⁸ <http://www.tetoviranje.com/Povijest.aspx> (15-5-2020)

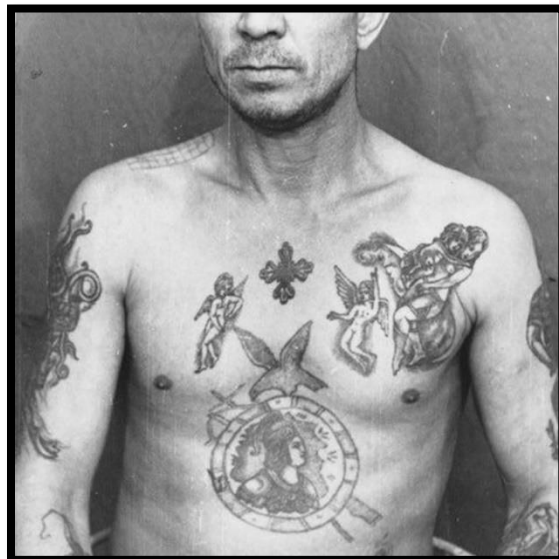
⁹ <http://www.tetoviranje.com/Povijest.aspx> (15-5-2020)

Slika 4. Tetovirana ruka mumije iz Chiribaye

Slika 5. Mohave žena s tetovažama

Slika 6. Tetovaže zatvorenika

VELIKA TRADICIJA "SICANJA"

Još od razdoblja starih ilirskih plemena na Balkanu tetovaže u Hrvatskoj nisu bile nepoznata stvar. No, one u većini slučajeva nisu služile samo kao ukras na tijelu. Bile su od vrlo važnog značaja ljudima koji su ih na sebe stavljali. Običaj je bio najrašireniji u Bosni i među Hrvatima, a najčešći razlog tetoviranja bio je radi obrane od Turaka koji su za vrijeme okupacije Bosne i Hercegovine otimali djevojčice i žene te ih prisilno pokušavali obratiti na islam. Turci su se bojali takvih tetovaža jer su one označavale krštenu dušu.¹⁰ Dan na koji je najveća količina Hrvata bila tetovirana bio je 19. ožujak koji se obilježavao kao blagdan svetog Josipa, koji je u tradiciji bio zaštitnik Hrvata. U razdoblju između 1463. i 1878.¹¹ godine, odnosno doba kada su se na područjima Bosne i Hercegovine okupirali Turci, tradicija tetoviranja bila je najaktualnija. Ova tehnika tetoviranja ima specifično ime koje glasi "Sicanje". Zbog mnogih turskih napada na katoličke žene, one su sebe i svoju djecu sicale jer se vjerovalo da ih to štiti od Turaka, a uglavnom su tetovirale ruke te posebice prste. Tehnika se izvodila prirodnim materijalima kao što su ugljen i med, a najčešći su motivi bili točkice i križevi koji su formirali neki oblik. Starije žene tetovirale bi te znakove mlađim ženama na tijelo iglom koja je bila umočena u ugljen i njome ubadale ispod površine kože. „*Moje matere su bile šarene ruke, što je lijepo ispisano, ima i križeva i oko ruke kao narukvice, ime njezino, i od djece. To je bila prijašnja moda, ali to je znak da je katolik.*”¹² navela je jedna pripadnica te vrijedne tradicije. U nekim dijelovima Balkana još se može pronaći poneka žena s ovakvim tetovažama na koži. „*Zadnja osoba koja se je sicala tradicijskim načinom rođena je 1969., a mati ju je sicala 1984. godine.*”¹³ Iz razloga što religijsko isticanje nije bilo toliko poželjeno, tradicija je stala nakon Drugog svjetskog rata i na mnogim područjima tetoviranje je bilo nepoželjno.¹⁴ No korijeni tradicije još uvijek postoje te se na njih gleda s velikim poštovanjem jer su to vrijedni znakovi kulture Hrvatskih i Bosanskih katolika. Danas se to smatra važnom tradicijom i gleda ih se kao predivne umjetničke radove s vrlo teškom konotacijom.

¹⁰ <https://blagamisterije.com/krizicanje-iglom-i-tintom-majke-su-nekoc-vlastitu-djecu-tetovirale-simbolima-krsteneduse-kojih-su-se-turci-neopisivo-bojali/20772/> (22-5-2020)

¹¹ <https://m.sibenik.in/bastina/foto-tradicija-tetoviranja/37862.html> (13-5-2020)

¹² <https://hr.wikipedia.org/wiki/Sicanje> (10-5-2020)

¹³ <https://look-into-my-face.blogspot.com/2019/04/krizicanje-u-bosanskoj-posavini.html> (4-5-2020)

¹⁴ <https://hr.wikipedia.org/wiki/Tetoviranje> (10-5-2020)

Slika 7. Sicanje

Slika 8. Moderna adaptacija sicanja

Slika 9. Sicanje

POPULARNOST PRAKSE DANAS

Vjerojatnost da u današnje moderno doba prošetate glavnom ulicom svoga grada i da ne primijetite niti jednu osobu koja na sebi ima tetovažu vrlo je mala. U suvremenoj današnjici vrlo velika većina mladog stanovništva ima barem jednu tetovažu na svojoj koži. Istraživanje koje je provedeno 2018. godine te koje se baziralo na ispitivanju koliko ljudi, kojeg roda i klase te u kojim državama ima tetovaže, pokazalo je razne zanimljive podatke. Istraživanje je provedeno od strane zajednice "Dalia", koja uključuje znanstvenike i istraživače čiji je cilj biti platforma za globalno razumijevanje potrošača, u obliku provođenja anketa na internetu.¹⁵ Među 18 velikih država na globalnoj razini u kojima se istraživanje provelo, 38% ljudi imalo je barem jednu tetovažu. Među onima koji su imali tetovaže, ¼ imala je jednu tetovažu, a ¾ ljudi imalo je dvije ili više. Istraživanje je pokazalo kako ljudi koji su tetovirani imaju najčešće tri tetovaže na svome tijelu. Također vrlo zanimljiv podatak istraživanja bio je kako su tetovaže popularnije među onim stanovnicima koji imaju više razine obrazovanja (32%) od onih s nižom razinom obrazovanja (26%).¹⁶ Na temelju toga možemo iznijeti zaključak koji je već i sam po sebi opće poznat, a to je da su tetovaže u današnjem modernom svijetu luksuz koristeći se pomalo šaljivom frazom starijih generacija - tetovaže su danas "skup sport". Ako želite kvalitetnu, dugotrajnu i estetski lijepu tetovažu ona će vas i stajati poveći broj znamenki. Ovisno o veličini, boji ili samom tattoo majstoru cijena će varirati, no ako se ne tetovirate "na ulici iza ugla" ona će zasigurno biti povećea. Zahvaljujući široko rasprostranjenim medijima danas tetovaže su postale vrlo popularne. Iz razloga što poznate osobe na svojim internetskim profilima objavljuju slike sebe na kojima se vide njihove tetovaže, mnogi mladi ljudi žele pratiti taj popularni trend te se i oni odluču na takav umjetničkih zahvat. Tetovaže su uvelike povezane s modom i modnom industrijom te je to zasigurno služilo kao argument protiv dosadašnjih stereotipnih mišljenja koja su se asocirala uz tetovaže. Danas se one više ne gledaju samo kao kriminalne ili nisko moralne odluke već kao način izražavanja. Mnogi se danas smatraju i kolekcionarima tetovaža. Tetoviranje je postalo i vrlo ugledna profesija. Danas su tattoo majstori u svijetu cijenjeni umjetnici koji svojim radom i talentom ostavljaju veliki trag u ljudskim životima i pritom imaju zavidno dobro mjesto u društvu. Ono što je nekada bio rijedak i neugledan posao, danas je vrlo

¹⁵ <https://daliaresearch.com/about-us/> (22-5-2020)

¹⁶ https://daliaresearch.com/wp-content/uploads/2018/05/2018-05-16_Pressrelease_Tattoo_Survey.pdf (2-5-2020)

popularna i cijenjena profesija. Također danas u društvu postoji ono što DeMello u svojem djelu "Encyclopedia of Body Adornment" naziva "Tattoo zajednica". Ideja takve zajednice je obuhvatiti sve tetovirane ljude koji imaju veliki interes za tetovažama. Zajednica ima jasno definirane stilske i klasne skupine te bezbroj podskupina. Ta virtualna zajednica postoji u smislu da živi u osjećaju onih koji njoj pripadaju ali i fizički se manifestira u određenim društvenim događajima koji fizički spajaju one koji se osjećaju dijelom te zajednice. Nisu svi tetovirani ljudi pripadnici zajednice, osim što osoba mora biti tetovirana ona također mora imati određenu dozu interesa u tattoo aktualnosti, događaje, skupove i literature. „*Biti članom tattoo zajednice uključuje više od posjedovanja tetovaže - to uključuje i predanost učenju o tetovažama, upoznavanje drugih ljudi s tetovažama i predanost cijelom životnom stilu u kojem tetovaže igraju važnu ulogu.*”¹⁷

Slika 10. Tetovirana leđa djevojke

Slika 11. Tetovirana leđa djevojke

¹⁷ DeMello 2007:257

TETOVIRANJE VS. GEOGRAFIJA

Vrlo je važno naglasiti kako su tetovaže i kultura tetoviranja vrlo subjektivne i osobne teme koje nikako ne mogu biti generalizirane u jedno mišljenje i perspektivu. To je upravo i motiv ovog rada koji me zaintrigirao dovoljno da ga podrobnije istražim. Naime, percepcija koncepta tetoviranja varira u mnogim područjima, ovisno individualnom mišljenju ali i o geografskoj lokaciji. Stajalište o tetovažama uvelike se razlikuje s obzirom na određenu kulturu neke lokacije te mentalitete njenih stanovnika. S obzirom na to, određene činjenice mogu se zaključiti no nikada se generalno ne može odrediti mišljenje jesu li tetovaže u potpuno prihvaćene ili ne, jer ono uvelike ovisi o subjektivnom mišljenju pojedinca, umjesto toga mogu se predstaviti različita stajališta i njihove suprotnosti. No, razmišljanja se razlikuju pretežito radi geografske lokacije jer određena pravila nekog područja utječu na formiranje mišljenja njenih pripadnika. Ovdje je vrlo važno prvo razjasniti diferencijaciju geografskih prostora i mjesta koju su odredili autori Cloke i Johnston u svom djelu "Spaces of Geographical Thought": „*U najjednostavnijem smislu, prostor se odnosi na neku lokaciju a mjesto na okupaciju te lokacije. Prostor se odnosi na imanje adrese, a mjesto na život na toj adresi. Ponekad se ta razlika gura dalje prema odvajanju fizičkog mjesta od fenomenalnog prostora u kojem se mjesto nalazi. Tako mjesto postaje određeni ili življeni prostor. Prostor se tada odnosi na činjenicu da se mjesta moraju negdje nalaziti. Mjesto je specifično, a prostor općenit.*”¹⁸ Ovaj se rad dotiče točno određenih mjesta te njihovih stajališta o tetovažama i kulturi tetoviranja. Ta geografski locirana mjesta, čija će stajališta biti iznesena, pretežito su ona s vrlo visokom, odnosno niskom tolerancijom prema ovoj kulturi tetoviranja kako bi se ukazalo na drastične razlike između mentaliteta i same kulture zemalja. Također je važno naglasiti kako osim lokacije i mentaliteta, generacijske razlike nose veliku težinu kada se govori o različitosti u mišljenjima i prihvaćanju ove teme što će također biti iskazano kroz analizu provedene ankete.

¹⁸ Cloke, Johnston 2005:82

(NE) PODRŽAVANJE TETOVAŽA U SUVREMENOM SVIJETU

Tetoviranje kao način izražavanja vlastitog identiteta i kreativnosti nije uvijek i svugdje prihvaćeno. „*U prošlosti često smatrane obilježjem kriminalaca, mornara i ostalih nepoželjnih pripadnika društva tetovaže su prošle dug put te sada uživaju svoju takozvanu renesansu, iako još uvijek ne u potpunosti prihvaćen od sveopćeg društva.*”¹⁹ Postoje mnoga mjesta na svijetu u kojima su tetovaže znak neukusa i taboo tema. Iran, Turska i Ujedinjeni Arapski Emirati države su u kojima se tetoviranje još uvijek smatra ilegalnim.²⁰ U određenim slučajevima tetovaže na koži kod prolaznika u određenim mjestima mogu dovesti čak i do uhićenja ili do deportiranja u matičnu državu ako se radi o turistima. Na internetskom portal "Mappingmegan" detaljno je opisana količina tolerancije i potencijalne kaznene mjere radi tetovaža u određenim državama. Japan je poznat kao jedna od država s najstrožim pravilima protiv tetovaža.²¹ Iz razloga što se tetovaže u Japanu smatraju simbolom kriminalnih organizacija ili sekti, vrlo je šokantno i vrijeđajuće vidjeti tetovaže na javnim prostorima. Mnogo javnih prostora spremno je izbaciti posjetitelje iz svojih objekata ako zamijete tetovažu na koži. Javna kupališta, teretane pa čak i pojedini hoteli poznati su po niskoj toleranciji tetovaža. Thailand i Shri Lanka su također jedna od mjesta koja imaju vrlo osjetljiva pravila vezana uz tetovaže. Iz razloga što je njihova religija budizma u tim područjima shvaćana vrlo ozbiljno, vrlo intolerantno pristupaju tetoviranim simbolima njihove religije na koži turista.²² Na mjestima kao što je Malezija tetovaže su vrlo loše prihvaćene iz razloga što smatraju da je svaka izmjena na izgledu čovjeka protivljenje onome što je bog svakoj osobi izvorno dao. Sjeverna Koreja je već sama po sebi poznata kao država vrlo strogih pravila i striktno uređenog načina života. U toj su državi tetovaže dozvoljene samo ako su tematski vezane uz uzvisivanje političkih vođa ili hvaljenje države.²³ Sve tetovaže ostalih tematika dovode do situacije uhićenja pa čak i prisilnog fizičkog rada kao iskupljenja. Iran je također poznat kao intolerantna država prema tetovažama.²⁴ U Iranu se smatra da su tetovaže povezane sa slavljenjem vruga ili ih pak asociraju sa zapadnjačkom kulturom što je neodobravajuće od strane stanovnika. S druge strane postoje mnoge zemlje u svijetu u kojima su tetovaže vrlo dobro prihvaćene pa čak i slavljene koje portal "Customtattoodesign" opisuje.

¹⁹ Kovačić 2016:41

²⁰ <https://www.trendingtattoo.com/amazing-facts-of-tattoos-world/> (21-8-2020)

²¹ <https://www.mappingmegan.com/illegal-tattoos-traveling-with-tattoos-countries-where-tattoos-are-not-allowed/> (4-5-2020)

²² <https://www.mappingmegan.com/illegal-tattoos-traveling-with-tattoos-countries-where-tattoos-are-not-allowed/> (4-5-2020)

²³ <https://www.mappingmegan.com/illegal-tattoos-traveling-with-tattoos-countries-where-tattoos-are-not-allowed/> (4-5-2020)

²⁴ <https://www.mappingmegan.com/illegal-tattoos-traveling-with-tattoos-countries-where-tattoos-are-not-allowed/> (4-5-2020)

Ujedinjeno Kraljevstvo poznato je po vrlo velikom broju tetovirane populacije pa tako i spada u jednu od najprihvatljivijih država na svijetu što se tiče tetovaža.²⁵ Novi Zeland je također jedna od najtolerantnijih država na svijetu kada se tetovaže dovedu u pitanje.²⁶ Iz razloga što populaciju Novog Zelanda u velikom broju čine Maorski i Polinezijski ljudi, čija kultura ne samo da prihvaća tetovaže nego su one i uvelike glorificirane, tetoviranje je vrlo dobro prihvaćeno. Italija i Njemačka isto su države s dobrim mišljenjem o tetovažama.²⁷ U vrlo velikim populariziranim i gusto naseljenim turističkim mjestima tetovaže će vrlo vjerojatno biti više prihvaćene nego u manjim više tradicijskim i religijskim orijentiranim mjestima. Važno je imati na umu da različiti ljudi i različite kulture formiraju različite perspektive te da je važno poštovati i prihvaćati pravila gdje god se nalazili.

Slika 12. Tetovirana djevojka

Slika 13. Tetovirana djevojka

²⁵ <https://customtattoodesign.ca/blog/tattoo-friendliest-countries-around-world/> (4-5-2020)

²⁶ <https://customtattoodesign.ca/blog/tattoo-friendliest-countries-around-world/> (4-5-2020)

²⁷ <https://customtattoodesign.ca/blog/tattoo-friendliest-countries-around-world/> (4-5-2020)

ISKUSTVA AKTIVIRANA TINTOM

Iz razloga što je najvažniji cilj ovog rada istražiti zašto se ljudi tetoviraju i kako su tetovaže prihvaćene u svijetu danas, vrlo je važno bilo ispitati pojedince, koji imaju jednu ili više tetovaža, o njihovim iskustvima, mišljenjima i osjećajima na ovu temu. Raznim postavljenim pitanjima koja su se ticala njihovih iskustva sa svojim tetovažama unutar Hrvatske i u stranim državama, razloga zašto su se odlučili tetovirati, što im njihove tetovaže znače, jesu li se ikada pronašli u neugodnoj situaciji zbog svojih tetovaža, smatraju li da se percepcija tetovaža kroz vrijeme mijenja i sličnim potpitanjima, ispitanici su ponudili vrlo zanimljive odgovore koji su odrazili njihovo cjelokupno iskustvo s tetovažama. Iz razloga što smatram kako je vrlo važno istražiti različite mentalitete i njihova mišljenja koja se razlikuju, ispitanici su pripadnici dobnih skupina 18. godine, 21. godine, 28. godine, 33. godine, 40. godine i 48. godine. Oni obitavaju na različitim Riječkim područjima te je ovaj intervju proveden razgovornim putem. Njihove se perspektive razlikuju zbog okruženja u kojem bivaju, zbog svoje pozadinske priče, duljine vremena kojeg su proveli na svijetu te zbog svojeg osobnog mentaliteta i svjetonazora. No moj pristup svakome od njih bio je jednak s ciljem saznavanja što više njihovog individualnog iskustva.

Individualno poimanje tetovaža

Tetovaže su vrlo individualna i osobna stvar koju svaka osoba na drugačiji način percipira i prihvaća. Ljudi se svakodnevno tetoviraju iz vrlo različitih razloga, one mogu biti estetske s površnom konotacijom ali i emocionalne s dubokom konotacijom. Kakve god bile, one osobi koja ih ima na sebi pružaju važan i strastven osjećaj. Svatko od ispitanika izjavio je kako su njegove tetovaže nešto što ih povezuje sa samim sobom. Iz razloga što su upravo ti crteži na njihovoj koži reprezentacije njihovih života i njih samih, oni su emocionalno vezani za svoje tetovaže bile one dubokog smisla ili samo estetski lijepe. Iz nekog osobnog razloga odlučili su se baš za specifični motiv koji je u njima probudio osjećaj radoznalosti ili povezanosti. Ispitanici starije dobi naveli su kako su im tetovaže uglavnom posvete važnim osobama u životu, kao svojoj djeci, roditeljima ili bračnim parovima. Na taj način imaju osjećaj kao da su im voljene osobe uvijek blizu te kako im iz tog razloga u teškim situacijama bude mnogo lakše. „*Tetovaže*

su za mene podsjetnik koji će zauvijek trajati."²⁸ Navela je starija ispitanica koja na svojoj koži ima tetovažu u ime svoje obitelji. Mlađi su ispitanici vrlo često spominjali svoje osobne karakteristike kao glavnu ideju tetovaža. Smatraju kako tetovaže ukazuju na njihovu nestašnost, otvorenost, suvremenost i posebnost te kako su one upravo odraz onoga kako sami sebe percipiraju. Mlađi ljudi vole na svoje tetovaže gledati kao na drugu vrstu odjeće kojom će prikazati svoje stavove i mišljenja, te privući ljude slične sebi. No, to ne znači da one nemaju dubljeg značenja. Jedna je ispitanica navela razlog svog tetoviranja koji je ostavio vrlo veliki dojam na mene: „...u njima čak na jednoj razini osjećam neku vrstu osnaživanja. Kroz prizmu svoj mišljenja promatram i tuđe te se uvijek pitam koji značaj nose za njih.”²⁹ Tetovaže mnogu osobi unijeti vrlo veliku količinu snage i nade koja im pomaže ići dalje kroz život, služe kao vrsta podsjetnika na dobro ili loše sjećanje zbog kojeg su tu gdje sada jesu, te na taj način one služe da ih guraju dalje. Iako su motivi i ciljevi bili donekle različiti kod svake osobe, uglavnom su svi naveli kako im je vrlo uzbudljivo izgledati drugačije od drugih ljudi, biti unikatna osoba na još jedan način, te svoju kreativnost izraziti vrlo hrabro i eksplicitno. „Tetovaže mi pružaju način na koji se mogu isticati od ostalih dosadnih ljudi i osjećati se posebno!”³⁰ Ipak, u ljudskoj je krvi težiti biti poseban i jedinstven, a tetovaže su savršen način za izražavanje upravo takvih potreba. Također, one su izvanredan način započinjanja konverzacije s nekime. Ispitanica je također izjavila kako tetovažama pokušava prikazati ozbiljnost svojih stavova: „One (tetovaže) mi omogućavaju jednu vrstu ispušnog ventila pomoću kojeg javno i trajno iskazujem svoje mišljenje i stav o ovom svijetu.”³¹ Najmlađi ispitanik je nadodao: „Moje tetovaže meni znače uspomene, važne ljude i sjećanja koja nikada ne želim zaboraviti i jednog dana možda prepričavati svojoj djeci!”³²

Potencijalna negativna iskustva

Iz razloga što ne podržavaju svi ljudi u društvu ovakvu vrstu umjetnosti, nimalo nije strano da tetovaža osobu može dovesti u neugodnu poziciju. Mnogi ljudi, najčešće starije generacije, smatraju kako je to znak vandala i barbarstva te da se njima iskazuje nepoštovanje i loš ukus. Također, tetovaže su još uvijek poprilično velika taboo tema kada ih se dovodi u pitanje

²⁸ Ispitanik 5

²⁹ Ispitanik 3

³⁰ Ispitanik 4

³¹ Ispitanik 4

³² Ispitanik 6

na radom mjestu. Kao opasku iz vlastitog života, voljela bi navesti incident koji se desio članu moje obitelji prije 10-tak godina, no ovoga je puta ona bila na drugoj strani priče. Naime, radeći za vrlo poznatu Hrvatsku avionsku kompaniju, bila je smještena u poziciju u kojoj je primala mlade ljude na razgovor za posao. Od svih kandidata s kojima je razgovarala, najveći dojam ostavio je mladi muškarac koji je ispunjavao svaku kategoriju koju su oni zahtijevali. Bio je izvanredan u svakom pogledu te je ona smatrala kako je upravo on bio savršen kandidat za zapošljavanje. No, kada se susrela s činjenicom da na ruci ima vrlo veliku vidljivu tetovažu, koja za taj posao nije bila nikako prihvatljiva, morala ga je teška srca odbiti. Kasnije je navela, kako je osjećala nevjerojatnu krivicu i grižnju savjesti što je morala odbiti vrlo kompetentnog kandidata koji bi izvanredno obavljao potreban posao, samo na temelju slike na koži, no pravila su takva da nije imala izbora. Ljudi danas imaju vrlo različita mišljenja o ovakvim situacijama, no uglavnom oni koji imaju tetovaže smatraju kako ih se nikako ne bi na temelju toga trebalo osuđivati. Način na koji njihova koža izgleda nije nikakav indikator njihove sposobnosti, inteligencije ili mogućnosti. Imajući sve spomenuto na umu, odgovori ispitanika pomalo su me iznenadili. Naime, svaki je od njih naveo kako ozbiljnih problema sa svojim tetovažama, u obrazovanju ili zapošljavanju, nisu imali. Istakli su činjenicu da su negodovanja, najčešće starijih ljudi, svakako čuli i doživjeli no nitko to nije naveo kao osobnu neugodnu situaciju, već smatraju kako je to neugodno samo za osobe koje ih kritiziraju jer si dozvoljavaju mišljenje da one mogu odlučivati što je dobro za nekoga. „*Smatram da je to do društva u kojem osoba jest. Konzervativnost je po svuda, ali u mjerama.*”³³ navela je ispitanica. Svaka ispitana tetovirana osoba ima vrlo čvrst stav prema ljudima koji ne odobravaju njihov način života a to je: „*Nije me baš briga!*”³⁴ kao što je vrlo jasno jedan ispitanik naveo. Stariji ispitanici istaknuli su kako je najvažnije biti spreman na red, rad i disciplinu kao i oblačiti se u skladu s pravilima, te kako poštivajući to, niti jedan poslodavac nikada nije iskazao negodovanje njihovim tetovažama. Nešto što je većina ispitanika spomenula je nevjerojatan konzervativan stav koji su čuli kroz život (bilo upućeno njima ili nekome drugome) bilo je povezivanje s nemoralnim životom: „*Činjenica je da poneki ljudi negoduju jer im je to kao uništavanje kože ili kao plemenske oznake ili povezuju tetovirane ljude s narkomanima.*”³⁵ Mišljenja i reakcije ljudi prema tetovažama uvijek će varirati o okruženju u kojem se osoba nalazi, no iako predrasuda prema

³³ Ispitanik 2

³⁴ Ispitanik 6

³⁵ Ispitanik 5

tetovažama svakako ima, izgleda kako se u upravnim i poslovnim organizacijama sve više cijeni kvaliteta rada a sve manje osuđuje na temelju izgleda.

Iskustva unutar Hrvatske

Većina ispitanika navela je kako se nije našla u nekim povećim neugodnim situacijama radi svojih tetovaža unutar hrvatske. Najčešće su to bili pogledi negodovanja od strana starijih prolaznika no niti jedan od njih nije naveo konkretno loše iskustvo koje je doživio u Hrvatskoj. Jedna ispitanica navodi: „*Nisam se našla u neugodnoj poziciji zbog tetovaža iako sam nekoliko puta primijetila neodobravajuće poglede starijih osoba (žena).*”³⁶ Druga je ispitanica navela kako ona osobno nije imala neugodna iskustva no njezini poznanici jesu: „*Iako ja osobno nikada nisam radi svoji tetovaža bila izložena nekoj formi napada ili kritike (u Hrvatskoj), poznajem osobe koje jesu. Smatram da su osude na temelju načina na koji će druga osoba ukrasiti svoje tijelo i postupati s njim kako ga je volja jednako zadiranje u privatnost kao što je i zadiranje primjerice u nečiju religijsku vjeroispovijest. Općenito smatram da su često ljudi "laki na osudama" dok se ne dogodi realizacija da mjerilo vrijednosti nisu tetovaže, nego ona itko ih nosi. Primjerice, nerijetko se događa da medicinskim djelatnicima nitko neće prigovoriti za tetovaže, jer je njihov posao valoriziran na način da je to zanemarivo u omjeru što oni rade (spašavaju živote), dok će na nekom drugom poslu (primjerice, prodavač u trgovačkom lancu) to već predstavljati problem. Smatram da je to jedna ružna navika ljudi, zadiranje u kolokvijalno rečeno "tuđa posla".*”³⁷ Još jedan čvrsti dokaz uvažavanja različitosti u Hrvatskoj danas je odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske. Ona nalaže kako je danas prema ustavu protupravno istaknuti tetovažu kao razlog odbijanja zapošljavanja osobe na radno mjesto te ju samim time diskriminirati. To ukazuje na napredak društva kao kolektiva koji teži ujediniti ljude i svijet učiniti što inkluzivnijim mjestom za sve njegove pripadnike. Smatram kako će uvijek u svijetu postojati varijacije mišljenja, no prihvaćanje tetovaža se svakako uveliko mijenja te to ponajviše ovisi o trendovima koji dolaze i onima koji su postojali kroz povijest.

³⁶ Ispitanik 2

³⁷ Ispitanik 4

Iskustva u stranim zemljama

Iskustva s tetovažama u stranim zemljama također ispitanicima nisu bila loša iako navode kako se pridržavaju pravila koja određena zemlja propisuje te da to sprječava potencijalna neugodna iskustva. Ispitanica navodi kako: „*U svakoj zemlji samo pratim proceduru oko pravila oblačenja (tipa u Indiji su mi bila pokrivena ramena i nije se vidjela niti jedna tetovaža) i to je to, ne brinem radi toga hoću li biti osuđivana radi tetovaža. Imam i probušeni septum i nisam primijetila da utječe na percepciju ljudi o mojoj poslovnosti i sposobnostima.*”³⁸ Jedna je ispitanica navela kako pamti mnogo više neugodnih pogleda na svoje tetovaže prije 10-tak godina na svojim inozemnim putovanjima, no danas rijetko, skoro pa uopće, nailazi na takva iskustva. Smatra kako se s vremenom i mentalitet ljudi mijenja te da većina stanovnika nekog mjesta više i ne obraća pozornost na turiste i njihove tetovaže.

Utjecaj vremena na društveni stav

Na temelju prošlog odlomka jasno je kako se, kao i sve, tako i prihvaćanje i shvaćanje tetovaža kroz povijest mijenja. Društvu je postalo u potpunosti normalno biti poslužen u kafiću od strane konobara sa zmajem na ruci ili biti asistiran u bolnici od medicinske sestre s buketom cvijeća. Vrlo velika većina ljudi to danas niti ne zamjećuje, no to ne znači da se svi s time slažu. Postoje ljudi u svijetu koji još uvijek ne odobravaju takav način kreativnog izražavanja, no i oni se pomalo mire sa stvarnom i postojećom činjenicom da ne mogu drugima kreirati život i slagati načine ponašanja prema njihovim željama. Taj stav "To sam ja i nitko mi ne može to uskratiti" sve je više prožet u mentalitete ljudi, pa tako i one koji se s time ne slažu. Jasno im je kako će se, usprkos njihovom zgražavanju, ljudi nastaviti tetovirati iz kojih god razloga to njima pasalo. „*Mislim da će uvijek biti raznolikih mišljenja o tome kao što je uvijek i bilo... ono što se može promijeniti jest standardizacija, da ljudima neovisno o mjestu rada bude prihvatljivo i svejedno ima li osoba tetovaža.*”³⁹ navela je ispitanica koja je imala čvrst stav o tome da raznolika mišljenja uvijek postoje i da se to zasigurno nikada neće promijeniti, no da će se prihvaćanje tetovaža uvećati te da se to i trenutno u društvu osjeti. Ispitanici starije dobi naveli su kako se sada puno bolje osjećaju u društvu kao odrasle tetovirane osobe. Navode kako je prije 10-tak godina, to bilo uglavnom viđeno kod mladih za koje se smatralo da su buntovnici, danas se to

³⁸ Ispitanik 4

³⁹ Ispitanik 1

smatra luksuzom i vrlo izraženom osobnom sviješću. Danas nije nimalo čudno vidjeti stariju osobu s novom tetovažom na koži. Jedna je ispitanica istaknula vrlo važnu stranu priče a to je lokacija. Na različitim mjestima u državi (ili svijetu) ustaljeni su različiti svjetonazori o tetoviranju. „Stoga bih zaključila da se percepcije mijenjaju, no i da ta "promjena" ovisi o lokaciji o kojoj govorimo.”⁴⁰

Slika 14. Tetovaža ispitanika 1

Slika 15. Tetovaža ispitanika 2

⁴⁰ Ispitanik 3

Slika 16. Tetovaža ispitanika 3

Slika 17. Tetovaža ispitanika 4

Slika 18. Tetovaža ispitanika 5

Slika 19. Tetovaža ispitanika 6

TETOVIRANJE NEKAD VS. TETOVIRANJE DANAS

Razlozi tetoviranja mijenjali su se kroz vrijeme. Ono što je počelo kao simbol na koži koji je stajao u svrhu zaštite i obrane sada stoji kao znak suvremenog individualizma. Tetovaže koje su nekad bile isključivo vjerska oznaka koja je dijelila ljude ili ritual koji je bio duboko ukorijenjen u društvo samo specifičnih grupa i zajednica ljudi sada su vrlo unificirana praksa rasprostranjena po svijetu nevezano o spolu, klasi ili rasi. Istraživanje je prikazalo kako se ritual tetoviranja danas pretvorio u jedan način ispunjavanja potrebe osobe koja iziskuje načine na koje može biti individualna i razlikovati se od ostalih ljudi. Tetovaže pružaju autentičnost i jedinstvenost na nekoj dubljoj emocionalnoj razini što u čovjeku utišava goruću potrebu individualnosti koju tetovaže upravo pružaju. Mnogi tetovaže koriste i kao način prekrivanja ožiljaka kako ne bi bili toliko vidljivi te kako bi nekom vizualno lijepom slikom prekrili potencijalno neugodna sjećanja. U povijesti su tetovaže također služile kako bi se ljudi razlikovali iz različitih razloga kao vjerskih, kaznenih ili staleških, no danas ljudi u većini slučajeva žele vidljivo istaknuti svoje stavove i mišljenja. Tetovaže su i kroz povijest također bile vrsta mode koja je ostavljala upečatljive značajke u društvu no nekada se njima jasno implicirala stilska podjela na staleže dok su danas one ukazivač na specifičan svjetonazor života. Iz velike potrebe za vidljivošću, autentičnošću i isticanjem iz mase radi nekog višeg cilja, bio ideološki (npr. iskazivanje političkog stava tetovažama) ili jednostavno u svrhu prikazivanja modne osviještenosti, pojedinci se danas tetoviraju i s velikim ponosom pokazuju svoje tetovaže u javnosti. One danas istovremeno spajaju ljude i pružaju individualnost. Ljudi se tetoviraju iz različitih razloga, za neke su tetovaže nostalgичni kovčeg pun emocija i uspomena koje ih vežu za posebne ljude ili mjesta. Neki se osjećaju kao hodajuće slikovnice, a neki smatraju kako su one najjednostavnije i najdiskretnije tetovaže one najposebnije. No, koliko god one služile radi isticanja pojedinca kao autentičnog, one i spajaju ljude modernog svijeta danas koji žele svojim stavovima ostaviti određeni utisak u društvu.

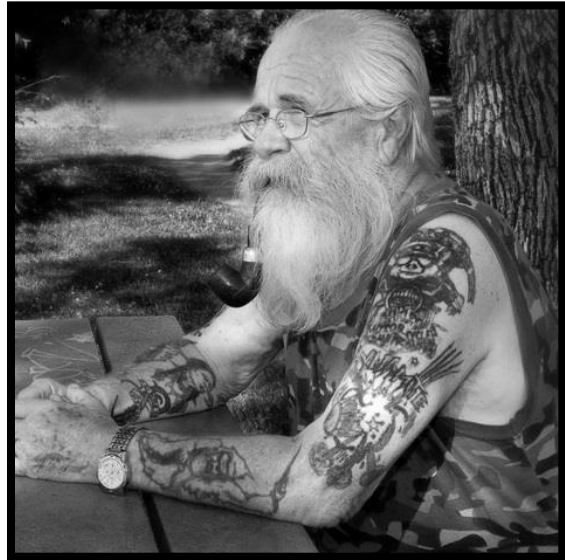
Slika 20. Tetovirani par starije dobi

Slika 21. Tetovirani par mlađe dobi

Slika 22. Mladi tetovirani muškarac

Slika 23. Stari tetovirani muškarac

ZAKLJUČAK

Vizualno iskazivanje i prikazivanje vlastitog identiteta na što kreativnije i različitiije načine čini se sve poželjnim. Tetovaže su samo jedan od načina na koji ljudi žele izraziti sami sebe i svoju priču. Na temelju ovog istraživanja možemo zaključiti kako je glavni razlog tetoviranja upravo to, želja za prikazivanjem svoje individualne i posebne priče na svojoj koži. Ljudi imaju potrebu isticati se iz mase, biti posebni i na svoj način zanimljivi. Tetovaže im pružaju tu mogućnost da se mogu izraziti na koji god način žele, da mogu ispričati svoju životnu priču ili da jednostavno iskažu svoj stil života. One mogu biti način revolta svijetu, način na koji mogu svoj glas i stavove zauvijek čvrsto zapečatiti da budu vidljivi svim ljudima. Iz razloga što je svaka emocionalno važna osoba ili svaki osjećajni trenutak koji se vječno utjelovi u obliku tetovaže na koži dio osobnog iskustva pojedinca, one mu pružaju jedinstvenu životnu priču. Predrasude prema tetovažama u svijetu još uvijek postoje, najčešće od strane starijih generacija, no treba uzeti u obzir da su različiti naraštaji na različite načine odgajani. Nekada su tetovaže imale drugačije konotacije koje su se povezivale s vandalom (ili obranom od njega) i neukusom, no zanimljivo je vidjeti pozitivnu promjenu u jednom ritualu koji se proteže životnim tijekom ljudi još od povijesti pa do danas. Na temelju ovog istraživanja možemo zaključiti kako u svijetu generalno mišljenje o tetovažama uvijek varira. Iako ispitanici ovog istraživanja ne navode pretjerano negativna iskustva u svom životu, na temelju informacija s internetskih portala jasno je kako ipak postoje određene zemlje u svijetu u kojima tetoviranje nije prihvatljivo, pa čak i kažnjivo. No ako izuzmemo ta područja možemo ipak zaključiti kako se prihvaćenost tetovaža polako mijenja zajedno s mentalitetima ljudi i postaje sve više integrirana u obzor pogleda pojedinca koji sve manje primjećuje i osuđuje takvu vrstu umjetnosti. Nekada su tetovaže služile kao kazivači strogih razlika koji su dijelili ljude po zajednicama i staležima te su odvajale pojedince po njihovoj pripadnosti, postignuću ili zaslugi. Danas one služe kao suptilno ljepilo žarkih boja koje povezuje mnoge ljude sličnih svjetonazora dok im istovremeno pruža mogućnost biti individualnim i posebnim te svoj stav učiniti vidljivim svima.

*„Tetovaže nas podsjećaju na ono kroz što smo već prošli... kao i na kontinuiranu snagu i nadu koju budućnost donosi.”*⁴¹ Svaka osoba koja se odlučila tetovirati u svojem životu ima različito mišljenje o tom cijelom procesu no većina smatra kako im je taj čin pružao posebno

⁴¹ Sloane Solomon: <https://www.saturdayeveningpost.com/2018/02/why-tattoos-are-so-popular/> (15-5-2020)

iskustvo koje se ne zaboravlja. Razlozi zašto su pojedinci odlučili dugoročno oslikati svoju kožu ovise od osobe do osobe no nešto što je svakoj od njih zajedničko je želja za isticanjem i potreba za osjećajem individualne posebnosti koja im svaka tetovaža pruža. Bila ona od emocionalnog značaja ili samo do umjetničke kvalitete, svaka tetovaža označava jedan djelić posebnog i jedinstvenog identiteta osobe koji ju čini sretnom, a to je prema mojem mišljenju nešto čemu svaka osoba treba težiti u životu na onaj način koji samo njoj najviše odgovara.

Slika 24. Dizajn djevojke i lubanje

POPIS LITERATURE I IZVORA

1. Blagamisterije.com: <https://blagamisterije.com/krizicanje-iglom-i-tintom-majke-sunekoc-vlastitu-djecu-tetovirale-simbolima-krstene-duse-kojih-su-se-turci-neopisivo-bojali/20772/> (22-5-2020)
2. Blogspot.com: <https://look-into-my-face.blogspot.com/2019/04/krizicanje-u-bosanskoj-posavini.html> (4-5-2020)
3. CLOKE, JOHNSTON. 2005. „**Spaces of geographical thought**”. Sage
4. Customtattoodesign.ca: <https://customtattoodesign.ca/blog/tattoo-friendliest-countries-around-world/> (4-5-2020)
5. Daliaresearch.com: <https://daliaresearch.com/about-us/> (22-5-2020)
6. Daliaresearch.com: https://daliaresearch.com/wp-content/uploads/2018/05/2018-05-16_Pressrelease_Tattoo_Survey.pdf (2-5-2020)
7. DEMELLO, MARGO. 2007. „**Encyclopedia of Body Adornment**”. London
8. Geek.hr: <https://geek.hr/e-kako/kultura/kako-je-nastalo-tetoviranje/> (15-5-2020)
9. GILBERT STEVE. 2000. „**The Tattoo History Source Book**”. San Diego
10. KOVAČIĆ, MAJA. 2016. „**Tragovi identiteta – kultura tetoviranja**”. Zagreb: <https://repositorij.unizg.hr/islandora/object/ufzg:93/preview> (15-5-2020)
11. Mappingmegan.com: <https://www.mappingmegan.com/illegal-tattoos-traveling-with-tattoos-countries-where-tattoos-are-not-allowed/> (4-5-2020)
12. RIO, DALE; BIANCHINI EVA. 2004. „**Tattoo**”. London
13. Saleserbia.com: <http://saleserbia.tripod.com/tattoopage.htm> (9-5-2020)
14. Saturdayeveningpost.com: <https://www.saturdayeveningpost.com/2018/02/why-tattoos-are-so-popular/> (15-5-2020)
15. Sibenik.in: <https://m.sibenik.in/bastina/foto-tradicija-tetoviranja/37862.html> (13-5-2020)
16. Tetoviranje.com: <http://www.tetoviranje.com/Povijest.aspx> (15-5-2020)
17. Trendingtattoo.com: <https://www.trendingtattoo.com/amazing-facts-of-tattoos-world/> (21-8-2020)
18. UMBERTO, ECO. 2004. „**Povijest ljepote**”. Zagreb
19. Wikipedija: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Sicanje> (10-5-2020)
20. Wikipedija: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Tetoviranje> (10-5-2020)

POPIS PRILOGA

1. **Slika 1.** Tetoviranje u boji električnim strojem (izvor: <https://www.afreetattoo.com> 5-9-2020)
2. **Slika 2.** Prikaz slojeva kože (izvor: <https://www.pinterest.com/pin/362750944966235016/> 5-9-2020)
3. **Slika 3.** Tetoviranje električnim strojem (izvor: <https://chemicalwatch.com/80789/italy-finalises-project-to-help-enforcement-of-proposed-tattoo-ink-restriction> 5-9-2020)
4. **Slika 4.** Tetovirana ruka mumije iz Chiribaye (izvor: <https://www.smithsonianmag.com/history/tattoos-144038580/> 5-9-2020)
5. **Slika 5.** Mohave žena s tetovažama (izvor: http://www.vanishingtattoo.com/tattoo_museum/first_nations_tattoo_images.html 5-9-2020)
6. **Slika 6.** Tetovaže zatvorenika (izvor: <https://rarehistoricalphotos.com/russian-criminal-tattoos-1960-1990/> 5-9-2020)
7. **Slika 7.** Sicanje (izvor: <https://tribun.hr/sicanje-visestoljetno-obilježavanje-hrvatica-bosni-tetoviranjem/> 6-9-2020)
8. **Slika 8.** Moderna adaptacija sicanja (izvor: <https://www.rtl.hr/buzzara/fotogalerije/2717993/jeste-li-culi-za-tradicionalne-hrvatske-tetovaze-sicanje-je-nekada-obiljezavalo-narodnost/?slika=3544963> 6-9-2020)
9. **Slika 9.** Sicanje (izvor: <http://m.pogled.ba/clanak/katolkinje-su-se-tetovirale-da-ih-turcine-bi/121711> 5-9-2020)
10. **Slika 10.** Tetovirana leđa djevojke (izvor: <http://www.leclubstyle.com/captivating-tattoos-street-paris/> 6-9-2020)
11. **Slika 11.** Tetovirana leđa djevojke (izvor: <https://www.pinterest.com/pin/464574517780614355/> 6-9-2020)
12. **Slika 12.** Tetovirana djevojka (izvor: <https://edition.cnn.com/style/article/china-tattoos/index.html> 6-9-2020)
13. **Slika 13.** Tetovirana djevojka (izvor: https://www.instagram.com/p/BMjjEbDBK_T/ 5-9-2020)
14. **Slika 14.** Tetovaža ispitanika 1
15. **Slika 15.** Tetovaža ispitanika 2

- 16. Slika 16.** Tetovaža ispitanika 3
- 17. Slika 17.** Tetovaža ispitanika 4
- 18. Slika 18.** Tetovaža ispitanika 5
- 19. Slika 19.** Tetovaža ispitanika 6
- 20. Slika 20.** Tetovirani par starije dobi (izvor: <https://rumandmonkey.com/what-will-your-tattoo-look-like-when-you-get-older-badass-seniors-show-off-their-tats#.X1KhrcgzbFg> 6-9-2020)
- 21. Slika 21.** Tetovirani par mlađe dobi (izvor: <https://www.pinterest.com/pin/114138171776034018/> 6-9-2020)
- 22. Slika 22.** Mladi tetovirani muškarac (izvor: <https://www.pikist.com/search?q=tattooed+man&page=3> 6-9-2020)
- 23. Slika 23.** Stari tetovirani muškarac (izvor: <https://rumandmonkey.com/what-will-your-tattoo-look-like-when-you-get-older-badass-seniors-show-off-their-tats#.X1KhrcgzbFg> 6-9-2020)
- 24. Slika 24.** Dizajn djevojke i lubanje (izvor: <https://www.thrashstattoo.com/> 6-9-2020)